

РАДА

газета політична, економична і літературна
виходить щодня, окрім понеділків.

Рік другий.

Приймається передплата на рік 1908

на українську політичну, економічну і літературну газету
(рік видання третій)

РАДА,

яка виходить у Київ щодня, окрім понеділків і двох після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

Напрямок газети не партійний демократично-поступовий.

Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

Власні кореспонденти в столицях і по всіх значущих містах України.

— РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів ВЛАСНИХ —

на рік РОКОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖАТЬ

карб. ВЕЗПЛАТНО:

6

К. Шевченка „Кобзарь“

останнього нового видання під редакцією В. Доманіцького, у яке входять новознайдені твори поета, ще нігде не друковані.

Ціна РАДІ з приставкою і пересилкою в Росії:

на рік	на 11 к.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплату на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 април 3 карб. і в 3 строки: на 1 лип. 2 карб., на 1 бер. 2 карб. і на 1 бер. 2 карб.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 карб., на 1 міс. 1 карб.

Адреса редакції головної контори: у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6, біля Золотих воріт. Телефон 1458.

Редактор М. Павловський.

Видавець Е. Чикаленко.

Товариство „Просвіта“

В середу, 28 листопада 1907 року,

В народній автіорії (Б.-Курд. 26) відбудеться

Літературно-музично-вокальній Вечір

товариства „Просвіта“, присвячений творам українського письменника М. КОЦЮБИНСЬКОГО, з рефератом Л. Старицько-Черняхівського.

Вернуть участь: д-ки В. Валерик, М. Коломацька, М. Логинська, Наследова, М. Старницька, Б. Файбуш, д-ї А. Войтечеко, П. Вінницький, Г. Матковський, А. Жарковський, Проценко, Л. Свірський, В. Цимбал, Черкаська, Іванівич та хор студітів уту під оруд. Злобина.

Почат. у 8 год. увеч.

Білети продаються од 30 к. до 1 р. у Вл. Ізіковського, а по 25—10 коп. у день концерту в Нар. Авд. з 4 год.

5—1

Вийшов з друку і продається

„ВЕСЕЛКА“

Однієї календаря „Просвіти“ на рік 1908.

ЦІНА 50 коп.

Склад видання в Товаристві „Просвіта“ у Київі, Троїцька площа, Народний Дім.

У Катеринославі

можна передплатувати і купувати на роздріб газету „РАДА“ в книгарнях Лозинської чиуна „Просвіщення“ на Проспекті.

Продається нова книжка:

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСІ

Написав Микола Арнас.

До друку виправив В. Доманіцький.

Стр. 384, I—XVI вел. формату, 4 таблиці родоводів і 9 карт Української землі (од 2—6 фарбами мальовані). 210 великих малюнків і портретів: князів, гетьманів та інших діячів українських, та з життя України.

Ціна: на звичайні, папері—1 р. 50 к., на гарному папері, у артистично намальованій кольоровій обкладинці (5 фарбами)—3 р.

Головний склад видання в Українській книгарні (бувш. Київ. Стар.) у Київі, Безаківська, 8.

15-1

Адреса редакції і головної контори:

Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,

біля Золотих воріт.

— Телефон редакції 1458.

Телефон друкарні 1069.

Умови передплати:

З приставкою і пересилкою: на рік 6 карб.,

на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб.

75 коп., на 1 міс. 65 коп., окрім № 4 коп.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 коп., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го

числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Адреса редакції і головної контори:

Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,

біля Золотих воріт.

— Телефон редакції 1458.

Телефон друкарні 1069.

Умови друкування оповісток:

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати, і змінювати статті; більші статті, до друку негодяці, переховуються і редакції з місяці і видаються авторам їх коштом, а дрібні замітки і дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок п'ятірку попереду тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок п'ятірку після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

З газет та журналів.

„Рідний Край“ в своєму останньому (8) числі присвячує статю тому болючому і великої важкості питанню, що останніми часами починає звертати на себе увагу громадянства: питання се—голод у нас на Україні. Згадавши про ті з'явища в нашому житті, що мають безперечно сімптоматичне значення, автор статті додає, що

єсть місцевості, де вже й тепер вітаєте страждання слово—“голод“. Голодеє чернігівщина, сливів, подільщина, — сиї “живці“ українська, що звільнила була посплати стільки своєї ішвенці в чужі краї.

Повстає негайна потреба дати запомогу, при такій ліхій годині людності тих місцевостей, де голод найбільше про себе нарадує. Часопис згадує, що місцевий уряд бере на себе скільких ролей.

Засновується комітети помочі нужденій людності в Чернігівщині, в Подільщчині, в Кіровограді.

Але до продуктивності всіх сих заходів уряду „Рідний Край“ має велику непевність. Історія останніх часів, коли по різних сferах утворювалося безліч ускіх комітетів, передніх великою неймовірністю до громадянської ініціативи, а найбільше звісна „гучна справа“ д. Гурка викликають гіркі сумніви, що і сим разом з Назарету ми нічого доброго не матимемо.

Часопис твердо тримається того погляду, що запомога людності місцевостей, охопленім голодом, повинна вестися не канцелярським способом, а стати широким проявом громадянської самодіяльності і притягти до себе всі живі елементи суспільності. Але чи буде можливість громадянській ініціативі виявлятися як слід, що дати відповідні результати, „Рідний Край“ дуже несподівано.

Чи минув уже той час,—каже він,— коли на всяку обяву громадської самостійної праці дивилися з таким страхом, дивилися так підрозревно, як на якіс “ворожі заходи“?

Сумніви ці цілком слухні, і докази сьому, цілком виразні, певно, незабаром будуть.

* * * Дебати з приводу урядової декларації, в яких октибрісти мусили показати відразу свою фізіономію, дали чимало яскравих доказів, що не помилково називали їх „партією останнього урядового наказу“.

Жаден парламент в світі,—каже Річчі,—николи не чув в своїх стінах такої рабської мови“.

І далі додає, що

“вчора віскую надзвичайно зрозуміло стало, що партія 17 жовтня не зугарди вимовити великої слова“, заспівати нову могутні і чарівну пісню“, що не сила ДУ затримати надалі в своїх руках свій пропал і що вона здатна тільки тільки те, щоб благати та прохати бюрократію, аби та не відірвала від неї своєї ласки“.

— Дебати з приводу урядової декларації, в яких октибрісти мусили показати відразу свою фізіономію, дали чимало яскравих доказів, що не помилково називали їх „партією останнього урядового наказу“.

Жуковський борониться од закидів, які роблять полякам. Ми, поляки,—каже оратор—не одмовляємо, що скусування кріпакства мало велике значення. Але демократизація нашого народу почалася раніше. Ми—демократи, але ми також проняті національною самосвідомістю. Олексієв та Замисловський говорили в інтересах чиновництва, якому не треба самопорядкування, бо чиновництво має нечесану владу над місцевою людністю й автономією що до центру. В промовах Олексієва й Ін. не було національного почуття; ми вміємо поважати національні почуття; („браво“ праці), але тут його не було..

Хоча поляки і явлюються громадянами другого сорту—кінчак Жуковський—проте вони мають право на поважання...

Ми на десяте хвилині. Зівіа голоси: „просимо!“ „просимо!“ Зправа кричать: „досить!“ „досить!“ „наши оратори не дають промовляти більше 10 хвилин!“ Жуковський криє трибуни.

Олексієв заявляє, що для своїх статистичних досліджень він користувався й користується працями варшавського статистичного комітету.

Панонець Машкевич, кричучи і розмахуючи руками, каже: Ми не тільки віримо урядові, а ще й віклоняємося Йому...

Дякуємо Столипіну за заяву, що ми, руські люди, повинні думати по руському.

Наша праця мусить закінчитися єдиністю

*) Початок дів. „Рада“ ч. 263—, Останні Вісти“.

Царя з народом, а народу з короною самодержавного Царя. З височини престолу нам дали тон. Небо ясне, видко провідні зорі. Ліві не можуть нам зашкодити: їх меншість... (сміх). Дісонанс лівих тільки придає краси пісні (шум).

Оператор накидається на пресу, яка «вию всюму».

Час промови скінчиться, і оператор зі словами: «не хочу з вами більше розмовляти»—зазить при загальному сміху.

Баланчи вичерпано.

Дмовський в особистій справі протестує проти цитат Олексєва: ці цітати взято з цілком брехливою брошурою. Слова Замисловського про якісні енцикліки папи римського—нетактовні.

Голосування формул переходу.

Дума приступає до голосування.

Внесено 6 формул.

Голосується звичайний переход (позиція польського кола); його одикидають всі проти кадетів і кола.

Голосується переход откібристів, пожаркованих і правих. Результат: за—177, проти—178.

Формула голосується відрізняється при допомозі двері. Хто за формулу, той виходить в одні двері, хто проти—той в другі. Результат: за—179, проти—182. Формулу одикинуто.

За формулу крайніх правих голосують тільки вони сами.

Формулу соціал-демократів одикинуто більшістю всіх проти соціал-демократів. Трудовики не голосували цієї формулі.

За формулу мирнообновленців голосують кадети, коло й поступовці; проти—окібристи й вся права.

За формулу трудовиків голосують смитрудовики.

В результаті всі формулки одикинто.

Після короткої перерви Дума вислухує й затвержує доклади виділів по перегляду мандатів по тамбовській губернії, по Кубані і Забайкалью та по віленській губернії.

Ткачов підтримує пропозицію, щоб було засновано вісім виділів. Пропозицію одикинуто величезною більшістю голосів.

Ухвалюється пропозиція, підтримана Шубінським, щоб було засновано комісію що до судових реформ.

Ухвалюється пропозиція, підтримана Родзянком, щоб було утворено комісію що до церковних і релігійних справ.

Гр. Вод. Бобринський пропонує перевідати всі справи про старовірів в комісію що до церковних справ, аби питання, які хвилюють старовірів, розвивались серед православних, а не в релігійній комісії, серед „інородців“.

Засідання закрито о 6^{1/2}, год.

Слідує засідання—27 ноября.

Предмети засідання: заявя міністра фінансів з приводу розпису державних прибутків і видатків; доклади виділів по перегляду мандатів; поділ між комісіями нових законопроектів і заяві про те, що при виборах до комісії Дума додержувала принципу пропорціонального представництва.

Відгуки парламентського життя.

Головою комісії державної оборони вибрано Гучкова.

Праві заявляють, що вони зриклися думки внести заяву з приводу замаху на генерала Герцельмана; вони тільки обмежаться приватним привітанням.

Слово повідомляє, що на зборах правих Пурішкевич виголосив таку промову: «можемо не турбуватися про дальшу долю нашої батьківщини: вона в міцьких руках. Вибрики крамольників нас не повинні лякати. Ні тепер, ні далі конституції в Росії не буде. Вся сила в нас, обороняємо і справжніх приятелях батьківщини. Даю слово, що як високо я б не залишив, я лишиуся таким самим, як і зараз, —вірним служителем батьківщини».

Родічев одібрав привітання од польських писменників і гельсінгфорських професорів. 22-го по Петербургу рознеслася слівна струна: «ми вас шапками закидаємо».

Гр. Бобринський після провалу формул правих сказав кадетам: «ви хочете, щоб третю Думу спіткала така сама доля, яка спіткала другу».

Крайні праві вносять в Думу пропозиції замінити смертну кару особам до 25 років карою на тіло.

Окібристи дуже збентежені тим, що їхня форма проповідалася. Вони були певні в успіху. Перед голосуванням Плевако заявив кадетам: «ми вас шапками закидаємо».

Гр. Бобринський після провалу формул правих сказав кадетам: «ви хочете, щоб третю Думу спіткала така сама доля, яка спіткала другу».

ПО РОСІІ.

— Державна Рада. Через те, що в цій сесії буде багато законодавчої роботи, деякі члені збираються зняти питання про те, щоб додати до установ про Державну Раду статю, яка б дала комісіям Ради право запрохувати досвідчених людей для обмірювання ріжких справ. З цього приходу, в свій час, до «наказу Державний Ради», з ініціативи сената додано було відповідний пункт і от чеє пропозиція ця проведена буде законним порядком.

Текст пропозиції виготовлено було ще ми нулої сесії князем А. Д. Оболенським: «Як що в справах, до яких потребні відомості спеціалістів, комісії треба буде послухати

поясненням експертів, то ці досвідчені особи, не беручи участі в обмірюваннях, тільки дають одновідільний запитання, зроблені їм, а далі виходить з засідання. Цих особ, окрім тих, що мають службу при Державній Раді, повинно закликати до комісії через голову ради міністрів, або ж відповідного міністра чи головного управителя міністерства».

(Р. Сл.).

— Ліхі евреї. «Русь» пише, що цими днями ухвалено дві постанови, які мають велике прінципіальне значення для євреїв. Два роки тому міністр юстиції Манухін пропонував сенатові однією на якійсь час виконування багатьох сенатських постанов, якими обмежено єврейські права. Таких постанов було, тоді більше 600. Тепер міністр Шегловітвоказав перевідти всі ці постанови в життя. Другий, подібний нацизм зробив міністерство внутрішніх справ. Вони звеліло призначити двох чиновників міністерства в сенат, що до правового становища євреїв у Росії.

— Польські студенти у Ф. Родічеві. «Русь. Сл.» сповіщає, що 20 ноября до Родічева на квартиру в Петербурзі ходила депутатія од польських студентів варшавського університету. Один студент казав промову, в якій подякував Родічеву за ті слова, оборони польського університету в Варшаві, що він казав у Державній Думі: «Панове, —одівів Родічев, —перше над усе бажаю вам скінчити свою науку в польському університеті в Варшаві: те, що я казав у Думі, підказав мені саме тільки почуття патріотизму. Я завше повставав проти гніту над усюкою національністю, а особливо над польською, що має свою давню самородну культуру».

— Формула соціал-демократів одикинуто більшістю всіх против соціал-демократів. Трудовики не голосували цієї формулі.

— За формулу мирнообновленців голосують тільки вони сами.

— Формула країнів правих голосують тільки вони сами.

— За формулу країнів правих голосують тільки вони сами.

— За формулу трудовиків голосують смитрудовики.

— За формулу ренегатства.

Прочитавши в «Раді» про цвіт українства, я мимоволі подумав: —О, цвіте, цвіте, відірваний північний вітром з України! Бодай не довелось іншому народові з тебе ягідок юсти!. Отрутою ти йому станеш, як-но колись доспіш!

За десять років прорубування моє в Петербурзі, надівився я на той цвіт України! і на любовівського його кольором і пахощами, аж місно стало. Не дай Господи того цвіту ні одній нації, які-но есть на світі. Для доказу наведу маленький випадок, який трапився за мною вже після більшого комісії полтавських збрів.

Побачив я афиши на вінкі одної крамниці, на якій прочитав: «Полтавський вечір». Представлено будеть «Запорожець за Дунаєм», а поспіль танці до треть часовь. Билеты продаються в театр «Фондервіз». Оце так!—думаю собі. А я ж то журиєсь, що немає діограти та поспівати бандуристов, який недавно приїхав в Петербург з України на кустарну виставку, про давню славу України в науку сліпим про діяльність.

В ту мить біжу до бандуристів... А що, Михайлі, підіграй грати на український вечір 17 ноября, в суботу?

— З великою охотою, я радий такому випадку; одно горе, що хлопець мій в больнице, то й провести нікому. А пограти хотілося б, бо Терешка вже тут всі чули, а мене ні!

— Це погано, що хлопець нездужає, але я сам віз з дому і додому проведу, аби тільки він мали охоту грати.

— Так що ж, як грати, то й грати.

— Ну гаразд, на суботу будьте готові, я завершу вас з вистави.

Заручившись Михайлом і попрошавшись з ним, я пішов раді і тим 5 карбованців.

— Бандуристов, які разівши із східної харчі—ца вже звесьма добре. І треба мати на увазі, що це за 12-ти годинний робочий день, 12 годин тяжкої праці і 10 карб., або навіть і 5! При теперішній дорожнечі на житлові продукти, це звичайно дієвкою броніє. Але що ж він, як робітник, має робити. Не маючи шеляга за дупою, він радий і тим 5 карбованців. Правда, е в заводі такі, що заробляють по 17—18 карб., на місці, це ті, що працюють коло мішків, але ж як вони мусять працювати! Од тисячі мішків 1 карбованець. Щоб заробити його—треба зімкнути, що вони мішків набрати, вивезти і скласти в магазин, де мішків бував ширів 13—16 один на другому. У Войтковецькій цукроварні (на Поділлі) треба було виносити аж 24 рядок, а кожий мішок важить 6 пуд. і 20 ф. Треба мати міцні ніг, щоб пропустити нагоди скористуватися з тієї конкуренції—зменшити робочу платню і подовживши робочого дня. Взяти хоче би Старо-Сінявську цукроварню. Робочий день тут має 12 годин. Од півночі до півдня буде зімні на добу. Обідати чи там півдні робітник має перед тим, як йде на зміні. Вечерче, або снідає, там же, при роботі, і на теж час не визначають, а так: одною рукою держити яку-небудь підйому, а другою кладе в рот шматок хліба. І ось при такій, можна сказати, категорічні праці, заробляє він 9—10 карб. на місці. Це та, що працюють в середині фабрики; та, що працюють за півдні, які дістають і цього.

Жінки і дівчата дістають значно менше, ніж чоловіки. 5—6 карбованців на своїх харчах—ца вже звесьма добре. І треба мати на увазі, що це за 12-ти годинний робочий день, 12 годин тяжкої праці і 10 карб., або навіть і 5! При теперішній дорожнечі на житлові продукти, це звичайно дієвкою броніє. Але що ж він, як робітник, має робити. Не маючи шеляга за дупою, він радий і тим 5 карбованців. Правда, е в заводі такі, що заробляють по 17—18 карб., на місці, це ті, що працюють коло мішків, але ж як вони мусять працювати! Од тисячі мішків 1 карбованець. Щоб заробити його—треба зімкнути, що вони мішків набрати, вивезти і скласти в магазин, де мішків бував ширів 13—16 один на другому. У Войтковецькій цукроварні (на Поділлі) треба було виносити аж 24 рядок, а кожий мішок важить 6 пуд. і 20 ф. Треба мати міцні ніг, щоб пропустити нагоди скористуватися з тієї конкуренції—зменшити робочу платню і подовживши робочого дня. Взяти хоче би Старо-Сінявську цукроварню. Робочий день тут має 12 годин. Од півночі до півдня буде зімні на добу. Обідати чи там півдні робітник має перед тим, як йде на зміні. Вечерче, або снідає, там же, при роботі, і на теж час не визначають, а так: одною рукою держити яку-небудь підйому, а другою кладе в рот шматок хліба. І ось при такій, можна сказати, категорічні праці, заробляє він 9—10 карб. на місці. Це та, що працюють в середині фабрики; та, що працюють за півдні, які дістають і цього.

Це звичайно дієвкою броніє. Але що ж він, як робітник, має робити. Не маючи шеляга за дупою, він радий і тим 5 карбованців. Правда, е в заводі такі, що заробляють по 17—18 карб., на місці, це ті, що працюють коло мішків, але ж як вони мусять працювати! Од тисячі мішків 1 карбованець. Щоб заробити його—треба зімкнути, що вони мішків набрати, вивезти і скласти в магазин, де мішків бував ширів 13—16 один на другому. У Войтковецькій цукроварні (на Поділлі) треба було виносити аж 24 рядок, а кожий мішок важить 6 пуд. і 20 ф. Треба мати міцні ніг, щоб пропустити нагоди скористуватися з тієї конкуренції—зменшити робочу платню і подовживши робочого дня. Взяти хоче би Старо-Сінявську цукроварню. Робочий день тут має 12 годин. Од півночі до півдня буде зімні на добу. Обідати

